

L'escola segons Pierre Bourdieu

14 reflexions del sociòleg, que deia que «el sistema escolar és clau per entendre la societat»

Pierre Bourdieu va néixer l'1 d'agost del 1930 a Denguin (França) i va morir el 23 de gener del 2002 a París. Recordem el sociòleg escoltant com, en una entrevista feta al programa *Chercheurs de notre temps* (1991), reflexiona sobre el sistema educatiu. En recollim 14 fragments traduïts en català.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=a5G0kwExQck>

1. El sistema escolar, en la societat moderna, és un dels llocs on es fabriquen les persones. On es creen les formes de pensar, d'actuar, en relació directa amb la família.
2. No es pot estudiar seriosament el funcionament del món social, sense estudiar aquesta institució en què les persones són creades i on es creen, a més a més, les diferències socials etiquetades, legítimes. És a dir, on s'hi fabriquen els títols escolars, que al mateix temps són els títols professionals: els títols que et donen dret a exercir una professió.
3. El sistema escolar és absolutament clau per entendre la societat moderna.
4. Existeix una relació estadística molt forta entre l'origen social dels alumnes i els seus resultats acadèmics. Un dels mèrits de la sociologia és haver establert aquest fet estadístic cada vegada amb més precisió.
5. El *capital cultural* consisteix en la idea que de la nostra família heretem no només els medis materials, sinó els instruments de coneixement, d'expressió, de saber fer, de saber, tècnics, de maneres de treballar. Coses que han estat transmises per la família inconscientment i que contribueixen enormement a l'èxit acadèmic. Tant és així que els sistemes escolars els exigeixen sovint sense oferir-los.
6. Un exemple simple és el de les tècniques de treball: penso que un dels avantatges més grans dels nens de categories intel·lectuals, a més del fet que escolten en la seva família un llenguatge proper que es parla a l'escola i que l'escola exigeix, [...] és el fet que reben de la seva família indicacions -per no dir incitacions- respecte a la forma de treballar, d'organitzar la feina, el temps: "seria millor que juguessis a futbol, estàs molt cansat". O bé: "primer fes això i després faràs allò". Aquestes coses, que aparentment són poc importants, es troben entre els factors decisius de diferenciació.
7. La majoria de docents no són conscients de què fa falta.
8. Una apreciació escolar perjorativa vol dir que el sistema escolar no reconeix el valor d'allò que el mateix sistema escolar transmet.
9. Per mostrar-ne un exemple, és una cosa extrema però real, en el marge d'un examen de filosofia vaig llegir una vegada la paraula "servil": l'alumna era filla d'una treballadora domèstica.
10. Els judicis acadèmics són, sovint, i més sovint del que creiem, judicis socials denegats.
11. "Vostè no té un do per al francès" és una de les coses més aterridores que podem dir a algú. Què hi pot fer ell contra això? Contra la naturalesa no s'hi pot lluitar. Però si diguéssim: "Això és el resultat de condicions històriques i socials que van fer que vostè no tingués un accés fàcil a l'idioma que exigeix el sistema escolar", seria una frase rigorosa. Hi hauria un recurs. Això

significaria que es pot aprendre. Mentre l'altra idea engloba els homes de qualitat que ho saben tot sense aprendre res.

12. La filosofia del do és una filosofia profundament aristocràtica que s'inscriu en la naturalesa biològica de les capacitats socialment adquirides.

13. El pitjor és que els mecanismes socials no tenen intenció i no hi ha un subjecte d'aquests mecanismes. No hi ha una conspiració. Una de les males lectures de la sociologia consisteix a transformar l'anàlisi dels mecanismes en l'anàlisi de voluntats.

14. Les reformes del sistema escolar gairebé sempre fallen perquè busquen responsables, culpables. Llavors és culpa dels docents, del govern... No es tracta de culpa o de culpabilitat, hi ha responsabilitats diferencials que sovint són responsabilitats que estan inscrites en les estructures. En mecanismes molt complicats que sobrepassen les capacitats dels agents, fet que no vol dir que els agents no hi puguin fer alguna cosa: prenent-ne consciència poden contrariar els mecanismes. Poden evitar servir-los per inconsciència. Fins i tot, si s'organitzen col·lectivament, poden arribar a alterar-ne profundament l'eficàcia.